

Avslutning 28.11.22 i Seniorpunkten

Stavgångsvandrarna hade sin årliga genomgång av årets vandringar. Rainer hade gjort en fin sammanställning över industriområdet från förr. Totalt 47 vandrare med 27 deltagare i medeltal har varit engagerade i vandringarna.

Statistik över vandringarna

Våren 2022

25.4 Norrby Camping	21 st vandrare
9.5 Fiskeriskolan Kyrkäng	29 " "
23.5 Toijois	28 " "

Hösten 2022

29.08 Attu Jrmo	25 st Vandrare
12.09 Våno	27 " "
26.09 Mörkby-Vannais -Tennäs	29 " "
10.10 Gästerböle	29 " "
24.10 Lofsdal Skräddarängarna	33 " "
7.11 Pajbacka	28 " "

C:a 25 km har vi trampat och gått på stigar och vägar i Pargas byar. Vi har varit 47 vandrare totalt involverade och 27 deltagare i medeltal per gång. Om vi utgår ifrån att 47 pensionärer har deltagit i våra vandringar, vilket är i stort sätt 10% av föreningens medlemmar.

Norrby 25.4.2022

Tjugoen glada pensionärer samlades för säsongens första vandring. Denna gång var det s.k. Norrbystrand och Sollidens campingområdet som var vandringsmålet. Först en kort info om mattvättning som var vid samlingsplatsen. Mattorna blir rena men den ger också som denna vandring den sociala biten med den som tvättar i bunken bredvid. En av deltagarna Marjatta Karlsson, som har rötter från Norrby Östergård, kunde berätta om Östergårds som gård och byggnad. Gården blev senare tvålära-fortsättningsskola ända till 1953 då Centralskolan blev klar för inflyttning. Sen var den ungdomsgård och till sist brann den ned. Hon kunde också berätta om den gamla bebyggelsen vid Norrbystrand. Johan Gräsbäck som sköter om verksamheten vid campingområdet var på plats och kunde bidra med vissa uppgifter om campingområdet. Bland annat hade de över 10000 övernattningar senaste säsong.

Terrängen var lite stenig och halvt klättrande i berg kom vi fram till en bergshäll med utsikt över till Vepo, Svinö och sundet mot Kupiholm. För många av vandrarna var denna del av Pargas helt obekant och blev nu berikade av natur, miljö och ett nytt vandringsmål.

Fortsättningsskolan som var inrymd vid Norrby Östergårds huvudbyggnad. Blev sedermera ungdomsgård och slutligen brann den ned

Jan Gräsbäck ger info om Solliden

Vacker utsikt över sjön mot Vepo bergen.

Kyrkäng 9.5.2022

När jag hade räknat kryssen på min deltagarlista så kom jag fram till ett antal på 29 vandrare, som var samlade vid Fiskeri läroanstaltens bilparkering. För fyra år sedan besökte vi en del av denna vandrings rutt och då var vi 15 deltagare. Idag ville många se hur det var med vägförbindelsen mellan Kyrklandet och Kirjalaön förr, nu då det skall byggas en ny bro över Hessundet. Vi vandrade först till Hessunds bron och såg pålningen där den nya vägen skall anslutas till bron. Ylva Nikander berättade nere vid färjstranden att då hon var barn så vistades hon alldeles i närheten om somrarna vid deras stuga. Då kom det vedskutor och bolagets bogserbåtar med pråmar på släp i farleden. Nu är det endast nöjestråfik. Vi såg var färjan som var då vajerdriven kom iland. Sedan kom bron 20 år senare, år 1937-38 och den förstörades ungefär i slutet av 1960 talet. Nu såg vi var den nya bron som är det fjärde projektet skall byggas i en snar framtid. Behovet och orsaken är den livliga och tunga trafiken. Vi fortsatte vår vandring längs en strandväg mot den gamla färjfastet, där den första färjan fanns mellan Kyrkäng o Hagauddan vid Muddais. Färjan roddes över med ett hästekipge åt gången. Vi såg också rester av det gamla färjfastet, som också användes som brygga vid då rådande ångbåtstråfik. Gun och Per-Olof Nordin bjöd på läsk och visade bilder från den epoken. Den sista etappen var att ta sig upp för trapporna för att komma upp till "Kolmården" och beundra de konstverk, som där fanns. Sen var det att i olika grupper vandra mot våra parkerade bilar, glada och nöjda över vår vandring efter att vi har besökt Danmark och Gröna lund.

Nästa gång är efter två veckor måndagen den 23 maj samlas vi vid Brankis klockan 10.00 och därifrån fortsätter vi till Tojois med bilar.

Rainer

Handlande Eklunds sommarbostad som var i tiderna Café besöktes av Pargas frivilliga brandkår !maj. måste rivas av att bron bräddades.

Vägskyllten till Danmark

Ångbåten passerar färjleden vid Hessund och i bakgrunden ser var nu Fiskeriläroanstalten är

Trandansen i Kolmården

Här avnjuts saft hos Gun o Per-Olof

Vårsåsongen 2022

ToiJois den 23.5

Detta var vårsåsongens sista vandring. Vi var 28 pensionärer, som stod uppradade på ToiJois Västergårds stallbacken och det är roligt att vara ledare sådana gånger. Jag har för mig att det inte är alla söndagar som församlingsborna är 28 till antal när klockorna klämtar till högmässa i Pargas kyrka. Jag tänkte då jag föreslog ToiJois, kan det verkligen vara något att titta på där. Men 50% av vandrarna hade en viss direkt eller indirekt anknytning till denna by. Som det redan nämndes så bekantade vi oss med den ena gården Västergård som av lokalbefolkningen kallas för Norrgård. Den har en säregen husplacering med en innegård och omgärdad av en mangårdsbyggnad och två kammarrader anor från 1830 talet, som omgärdas av stora lövträd. Gårdens byggnader är skyddade som kulturhistoriska och får ej rivas eller göras omändringar på. Vi stegade oss sakta över åkrarna till den andra gården Östergård, där gårdstunet gav en vid utsikt åt alla håll. En av vandrarna hade blivit född just vid denna gårdsbyggnad och det kan väl tänkas att det var ett besök med nostalgi. Vi vandrade ner mot ToiJoisviken och såg grunden till torpet som kallades Sundbergs. Ner till stranden kunde vi ej komma av den orsaken att allt

var så igenvuxet. Under vandrigen från viken letade vi upp grunden till en kaptensvilla, som var byggd under det förra seklets början. Vi tog en liten avstickare på vandringen och såg platsen där undertecknad sökte skydd i en källare fastlagstisdagen 1944 då Pargas blev överfallen av ryska bombplan. Vi kom sakta vandrande mot våra bilar. Där avslutade vi vår vandring med lite läsk och några kex som verkligen var välkommet efter en avslutad vandring för dagen ja till och med för denna säsong. Tackade varandra och önskade var och en en trevlig sommar och om allt går som planerat så träffas vi igen när sommaren övergår till höst.

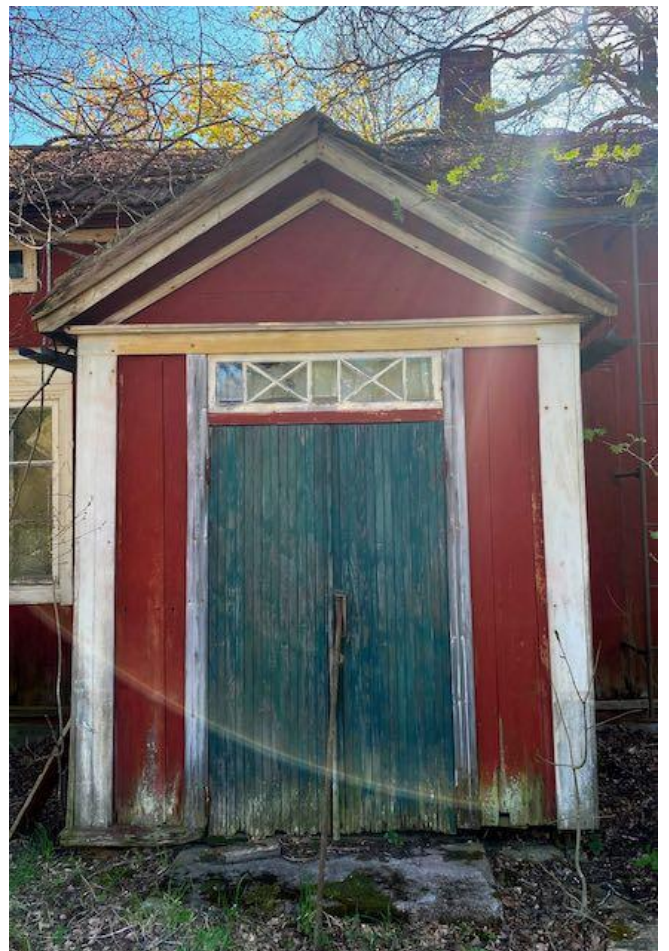
Tack för denna vår.

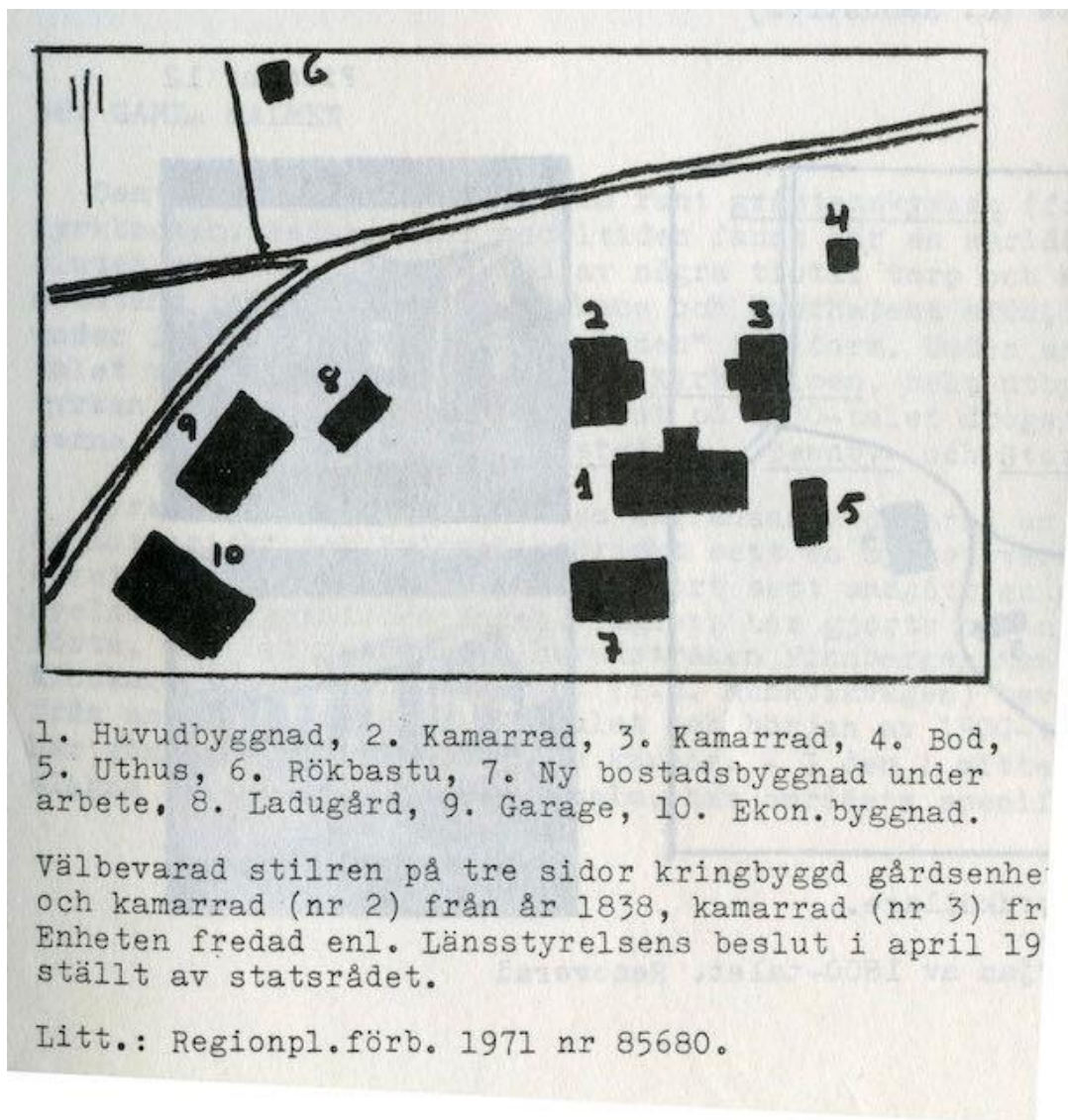
Rainer

Vandrarna uppradade på Stallbacken

Slumrande toner fjärran ur tiden...

Husen vid Västergård

Kaptensvilla.

Attu Jermu 29.8.2022

Idag inledde vi höstens vandringar och 25 glada pensionärer kom trots regnet till samlingsplatsen Brankis. Där stuvade vi in oss i bilar och åkte ut mot Attu Jermu för att hinna med 10.15 färjan från Våno. För många blev det att köra över den nya bron vid Lillholmen för första gången vilket gav resan ut till Våno en extra krydda. Jermu var för många en helt obekant plats och denna gång var det den för nära 40 år sedan planerade stugbyn som var vårt vandrings objekt med stugor som är placerade in i skogen och i backsluttningar. Vi vandrade längs en väg vars sträcka kunde vara knappa 2 km lång, som gick över berg, djupa dalar och genom mörka skogen ända tills vi kom till värdparet Ann-Mari o Björn Lindolms stuga. Där blev vi varmt välkomna, bjudna på förfriskningar som smakade riktigt bra. Björn "Nalle" Lindholm berättade mera ingående om denna strandgeneralplan som Konstsamfundet o Insulanova hade gjort för nära 40 år sedan. Gav också en geografisk bild över området samt det man ser över sjön där vars Kimitoön ligger vid horisonten.

Promenad i glatt samspråk

Stugor placerade skogen

Värdparet

Ändplatsen

Utsikt mot Kimito

Bilder: Marjatta Karlsson
och C-G Nygårdas

Nästa gång alltså
måndagen den 12 sept.
klockan 10.00 samlas vi
som vanligt vid Brankis.
Åker ut till Våno då blir
det att bekanta sig med
en av vandrarnas skolväg
för 75 år sedan.

Vi ses Rainer

Våno

Det stod i kallelsen att vi skall besöka en vandrares skolväg. Skolan blev vårt temainslag denna gång. Det som var unikt med denna vandring var att jämnt för 120 år sedan så startades skolundervisning vid Våno skoldistrikt, som berörde byarna Tervsund, Mielisholm, Granvik och Våno. Vi hade den förmånen idag att det var inte enbart vandrare som hade gått i skola där utan vi hade en som hade varit skolföreståndare o rektor där i nästan 40 år. Hon kunde berätta om hur skolan, som byggnad och undervisningen samt verksamheten, hade ändrat under dessa år. Vi började vandra men följde inte direkt vägen som gick då för där finns bebyggelse idag. På ett ställe stod vi och funderade var riktigt gick vägen där nu fanns en tät och hög skog. Så kan naturen ändra på 50 år om man låter den växa. Vi kom fram genom snår och småskog till hemmet varifrån hon gick för 75 år sedan. Där blev ytterligare att berätta om tider som har gått och bara minnen finns kvar. Nu smakade det gott med kaffe på verandan som vi blev bjudna på vid Ejnäs

Kristina och Rainer berättar

Våno Skolan i sin linda med butiken nedanför och ångbåten Pargas ute vid Våno sund

Ångbåten Kimito angör bryggan i Våno

Värdparets stuga

Värdparet

Vannais

Det blev att fylla på namn i deltagarlista idag. Vi var 29 deltagare som stod på "Vidabacken" vid Mörkby Västergård då undertecknade berättade om byn Mörkby och dess omgivning. Denna gång hade vi Christina Ahlsund med som ville återse och vandra längs sin skolväg och uppleva den på nytt efter dryga 65 år. Partek hade på Tammon stugor som man fick hyra för en vecka då man hade semester. Då var det denna väg som ledde ner till Vannais strand. För att ta sig dit kom man antingen med cykel eller med buss till Toijois eller Sunnanberg och fortsatte därifrån vandrande till Vannais. Vi var tacksamma för att vi hade Christina som guidade oss vidare från Vannais till Tennäs. Med andra ord så har vi besökt tre byar idag. Egentligen fyra Mustfinnö också genom att vi vandrade mot bilarna som skulle komma och hämta upp oss. Tackar för era fina bilder som ni skickar alla rymmer inte med men de arkiveras.

Rainer

Bilder: Jan-Erik Järvinens arkiv, Barbro Laurén, Marjatta Karlsson

Vannais Norrgård uppe i backen och Södergård nere till höger

Vilhemsdal i Vannais

Christina berättar

Tennäs Västergård med vällingklocka

Gästerböle 10.10.22

Idag var det 29 pensionärer som hade samlats vid Siggån i höstens sprakande färger. Började sakta vandra mot Gästerböle som är vårt vandringsmål. För två veckor visste jag inte mycket om Gästerböle. Genom goda kontakter så får man uppgifter om ett och annat. Skall citera Susanna Blåbergs text om Gästerböle Storgrannas.

Min morfar Rudolf Österlund född 1895. Livet förde honom till många olika platser i vårt land.... bl.a. Lovisa, Åbo, Helsingfors, Kemi och under fortsättningskriget verkade han i Petsamo därifrån familjen evakurerades till släktingar i södra Finland. Hans stora dröm var att en gång få överta de marker som hans förfäder som landbönder hade brukat. Enligt jordanskaffningslagen blev det då möjlighet för honom som frontman att inlösa en odlingslägenhet i Gästerböle Södergård (Storgrann) frälsehemman som var införlivat med Qvidja gård. Köpebrevet undertecknades den 29 oktober 1946 och i maj 1947 inleddes hans nya liv som bonde i Gästerböle. Med sig hade han sin hustru samt dottern som var 16 år. Huset dit de flyttade till var en bestod av rum och kök, var byggt 1910.

Granngården Norrgrannas nuvarande ägare Jan Olav Holmberg var på plats och berättade om sin gårds historia från år 1948 då hans far hade köpt gården. Vi får vara tacksamma att fastighetsinnehavare och Ortsbefolkningen ställer upp så att vi får en verklighetsskildring över byn. Tack Susanna o Janne för ert medverkande. I citatet nämndes om landbönder som var bosatta och odlade marken till gården. Det var den tids epok som nu heter arrendator. I dagsläge så arrenderas bara odlingsmarken ut. Gårdens ägare besitter över gårdens övriga marker o byggnader.

Janne ger sin berättelse över Gästerböle Norrgrannas

Gamla byggnaden av Gästerböle Norrgrannas

Storgrannas i vinterskrud beboddes ännu på 1970 talet.

Gästerböle Storgrannas före 1947 de båda husen till vänster revs och flyttades till Qvidja gård

Vällingklockan uppe till vänster plingade när det var middag samt som brandalarm då det var eldsvåda vid Signäs gård på 1950 talet.

Nästa vandring blir den 24 okt. Då blir det att bekanta sig med platser där de som evakurerades från Karelen kom till Pargas och en del bosatte sig vid Skräddarängen

Samma tid och plats, Brankis klockan 10.00.

Rainer

Pajbacka 7.11.22

Idag var det sista stavvandringen för denna höst. Lite duggregn skrämmar inte vandrare som vill höra och vandra bland det förflutna i Pargas. En stor del hade dessutom rustat sig för regn. Det väcktes minnen och känslorna kom fram när vi gick förbi där några av vandrarna hade bott o varit deras hem funnits. Nu fanns de ej mer. Kunde erinra om sången *"Lyckliga gata du finns inte mer"*. Här var det inte betongen som svävade högt utan det var dagbrottets djup som förorsakade husens försvinnande. Vi vandrade längs en väg som var betydelsefull på 40- ja ända in på 60-talet. Nu har den igen blivit aktuell genom den populära motionstrappan vid Hundbanan och som nu också är en del av St:Olavs pilgrims vandringsled. Bland de förfallna husen i Pajbacka så tog vi en tripp upp till Pajbackas klippiga bergen, tittade på ett gammalt granitstenbrott. Där man hade tagit sten till bl.a. till muren runt sportplanen. Jag får tacka för ert intresse ni har visat samt fina bilder ni bjudit på och hoppas att vi kan återuppta våra upptäcktsvandringar nästa vår igen.

Nästa gång vi träffas så blir det att gå i repris av våra vandringar över en kopp kaffe. Det blir måndagen den 28 nov. klockan 10.00-12.00 vid Seniorpunkten.

Rainer.

Foton: Rainers arkiv, Gun Nordin, Marjatta Karlsson

Skräddarängen 24.10.22

Vi var närmare 20 vandrare som samlades utanför Brankis. Kanske vi blir lite färre vandrare idag var min tanke. Visste nog att några åker direkt till Sattmark. Vi stuvade in oss i bilar åkte iväg mot Sattmark. När vi kom till Sattmarks torps parkering vimlade det av vandrare. När alla var införda i deltagarlistan så var vi 33 vandrare på plats. Man får ta till sin underofficers röstvolymm som om man har en hel pluton framför sig när man informerar. Körde med bilar till Markusängen eller f.d. Valtonens som det också kallas. Förra gången vi vandrade så besökte vi jordbruks lägenheter som hade anskaffats via Jordanskaffningslagen. Nu besökte vi platser där frontmän efter krigsåren utnyttjade samma rätt, byggde och bosatte sig där för att livnära och se en framtid framför sig. I dagsläge har ägande rätten sålts till andra för att utöka sina odlingsarealer. Vi vandrade över en stor bergsyta där det för över 100 år sedan hade brutits stenblock till ladugårdar. Dagens vandring gav ett prov av att vandra i en terräng som var verkligen svår men för 30 år sedan gick det att köra med bil där. Nu gick det knappast att gå där. Vandringsledaren stod på plats och ställe berättade vad han befann sig den 30 juni 1954 då det var total solförmörkelse. På tal om solen så är den rätt så låg på himlen. Vilket hösten redan är långt framskriden.

Efter en kort info sen ut i terängen
målet är att vandra runt Skräddarängen.
En röst, "Här har jag letat efter svamp ibland".
Gick på en gräsbevuxen stig, en grop av sand.
Över en bäck, i skog bland buskar och trärn
på en väg som var fylld av stubbar o sten.
Alla kom vi glada och lyckliga fram
minusmedaljen hänger nu på ledarens barm

Ra..er

Foton: Gun Nordin, C-G Nygårdas

Slicksten

Nästa vandring sker
denna säsong. Vi
vandrar till Pajbacka.
vandringen

Vi ses Rainer

måndagen den 7.11 är sista gång för
samlas vid Brankis klockan 10.00 och
Vifår se vad vi får ut av den

